

50 ANYS DE DRAC

ANTON MILÀ MONTANÈ

FORTVNY

El meu primer record, és el d'un Nadal. De l'any 1971, i el lloc, un taller artesanal on es treballava el cartó pedra, a la rebotiga d'El Ingenio, una botiga oberta l'any 1833, dedicada a comercialitzar productes de diversió, jocs de màgia o tota mena d'elements escènics. A l'any 1924, el taller passa a ser dirigit per Delfí Homs. Sota la seva direcció, l'empresa comença a especialitzar-se en la construcció de gegants i capgrossos.

La guerra va posar un interval en la croada de poblar de figures de cartó pedra el nostre país. Va ser a partir dels anys 1950, que els seus motlles genèrics podien proporcionar als ajuntaments, per un preu raonable, les altives figures d'uns gegants o les més humanes caricatures, d'uns divertits capgrossos. Aquest obrador, situat al carrer Rauric, núm. 6, al bell mig del Barri Gòtic de Barcelona, va ser el lloc triat per la comissió de festes de l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes per encarregar la meua construcció.

L'encàrrec va ser tot un fet singular dins de l'obrador. Un drac, i ni més ni menys que

de tres caps. Tan original idea havia sorgit de la imaginació del Pere Carbonell i Grau, el qual va demanar l'ajut de la coneguda dibuixant Lola Anglada. Ella va concretar sobre el paper el que havien de ser les meves formes. Per sufragar els honoraris dels artesans i constructors es va recórrer a tocar la butxaca de tot el poble, que junt amb el petit raconet de la Comissió de Festes d'anys anteriors, van completar la suma necessària. I encara van sobrar alguns caleçons per adquirir dos capgrossos.

La vida, amb el seu esdevenir, ens depara èpoques d'esplendor, en què tot ens somriu. Altres de penúries, en què sembla que cada dia que passa tot va a pitjor. En aquesta època del meu naixement, principis dels setanta, ara ja del segle passat, la meua espècie passava un dels seus pitjors moments, immersos en la travessia d'un desert d'ignorància que ja durava molts anys. Que lluny quedaven aquells temps en què les diverses figures zoomòrfiques érem el principal punt d'atenció, l'eix de tota celebració popular!

Les primeres referències de la nostra participació en esdeveniments públics es remunten al segle XI. En aquests temps, la Santa Mare Església ja havia convertit les representacions de les figures de dracs i cucaferes en la encarnació del mal. Qualsevol església de poble que s'apreciés, disposava d'una de les dues bèsties en les seves processons de rogatives, que duraven tres dies. El primer dia desfilàvem al davant de la comitiva amb el cap viu, desafiant, la cua alçada. L'últim dia desfilàvem al darrere de la creu, el cap cot i la cua arrossegant-se per terra, en senyal de la nostra derrota davant del poder diví. Al ser una fràgil construcció, roba empenada de palla acostumava a desaparèixer devorada per el foc, a la cloenda de la processó.

La relació, figures zoomòrfiques-Església va anar a millor, deixant el galdós paper de les antigues processons a un paper més actiu i protagonista en les noves celebracions que passaren a ser multitudinàries, i que es començaren a celebrar a principis del segle XIV, en honor a la Sagrada Forma. Dracs, cucaferes, mulasses, bous, àguiles, tota mena de representacions animalistes passaren a ocupar un lloc destacat, formant part dels diferents entremesos que servien d'esquer per atreure al poble més planer. En aquestes noves manifestacions religioses compartíem, junt amb les autoritats eclesiàstiques, militars i civils, el protagonisme d'abrigar la Sagrada Forma que, a tot esplendor, envoltat de capellans, desfilava sota pal·li. També érem presents en rebudes de reis i grans autoritats. Eren temps feliços, tan feliços, i amb tant protagonisme de la nostra espècie, que l'Església, en comptes d'un aliat per a la seva croada evangelitzadora, ens va començar a veure com el causant de les ganes de gresca i disbauxa del poble.

A principis del segle XVIII, després de diferents estira i arronses de continues tensions, vàrem patir el nostre primer gran revés, el Decret de Nova Planta, que retallava els furs catalans, també disposava que totes les figures zoomòrfiques fossin arrabassades als que en aquell temps eren els nostres constructors i cuidadors, els gremis. Per deixar-nos sota la tutela de les autoritats del comú. El cop definitiu va ser un Reial Decret signat pel Borbó Carles III, un 21 de juliol del any 1779, el qual prohibia explícitament, al nostre país, la construcció de noves bèsties. S'acabaren els bons temps, començava la llarga travessia pel desert.

Tot a punt pel meu naixement

Aquest Nadal de l'any 1971, amb el meu cos encara per pintar, i els meus tres caps esparracats per l'obrador esperant a ser units al cos, a Catalunya, sols hi havia nou dracs en tota la seva geografia. Tres havien sobreviscut de la època d'esplendor, el més antic, el Drac de Vilafranca, amb referències des de l'any 1600. El segon, el Drac de la Bisbal D'Empordà, de principis del segle XVII i el tercer, el de Solsona, de l'any 1692. No va ser fins a principis del segle XX quan van aparèixer nous dracs al nostre país, com el primer drac de Ribes del 1916, que va morir prematurament abans dels anys seixanta. D'aquesta remesa de nous dracs sols en quedaven tres: el Marraco de Lleida de l'any 1907, el de Sitges del 1922 i el del barri del Carme d'Olot del 1929. Els altres tres eren més recents, com el drac de Vilanova, que amb referències des de l'any 1779 i després d'una travessia plena d'esculls, va tornar al carrer un agost de l'any 1948, de les mans dels artesans d'El Ingenio. El 1955 naixia el drac de Sant Quintí de Mediona i l'últim, el meu predecessor, era

de l'any 1969 sufragat amb el sobrant de la construcció d'uns gegants al barri de la Condomina de Cardona, un formós drac de més de quatre metres de llargada.

Dibuix original de Lola Anglada

La realitat del nostre drac

Però deixem-nos d'històries i tornem a com es va anar forjant el meu naixement. Passades les festes de Nadal, va començar la feina més feixuga per als artesanats d'El Ingenio. Havien de resoldre un problema al

qual mai abans s'havien enfrontat. El nou repte era donar la consistència necessària amb el material de cartó pedra a tres llargs colls que s'alçaven desafiants i que havien de suportar el pes dels meus caps. La solució va ser deixar a banda el dibuix original fet per Lola Anglada, amb uns colls força retorçats i muntar-los al voltant d'uns tubs de desguàs, utilitzats a la construcció. Era la manera de donar-hi la consistència necessària, sense fer-los excessivament pesats. L'inconvenient, el resultat d'uns colls gairebé rectes.

El camí cap a casa

Solucionats els entrebancs, el mati del dia 22 de gener, els operaris donaven la feina per acabada, al col·locar-me entre bromes i rialles, les meves característiques tres cabelleres de ràfia.

Ja estava acabat, ja podien venir-me a buscar. A la tarda, després de dinar, tot va anar molt de pressa, quan me'n vaig adonar, ja era fora de l'obra i col·locat sobre un camió, sens dubte, ja entrat en anys, i que feia de dilluns a dissabte el servei de transportista entre Sant Pere de Ribes i Barcelona.

Amb aquest camió, com un paquet qualsevol, havia de recórrer la distància que em separava del meu punt de destí.

Un cop assegurada la meua estabilitat amb unes cordes gruixudes, el camió es va posar en marxa per l'estret carrer, per arribar a una avinguda molt ampla, amb edificis alts a cantó i cantó. Allà, vaig aprendre que quan un aparell amb tres colors es posava en vermell tota la circulació havia de parar. Entre parada i parada, els meus tres caps anaven pensant en com seria la gent i el poble que m'havia d'adoptar. Del poble sols coneixia dues persones, les que m'havien visitat durant la meua construcció. Un era

el Joan Baqués, regidor de Cultura i Jardins de l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes; l'altre, el Pere Carbonell i Grau, la persona de profundes creences religioses que contemplant un dibuix d'una immensa bèstia lluint set caps, tants com pecats capitals, es va imaginar un drac multitestat. Ells dos eren l'única coneixença del poble de Ribes.

Mentre estava absort en aquestes reflexions serioses, ja havíem deixat enrere la gran ciutat i enfilàvem les sinuoses costes del Garraf. Allà els meus sis ulls van quedar fixats en una immensa extensió d'aigua blava, que es movia al ritme de la batuta que marcava el vent, mentre que el Sol, ja descendent, el tenia de mil reflexos d'or. Vaig quedar totalment embadalit. Quina bellesa, quin gran moment! havia descobert el mar dibuixant una posta de sol.

Absort en la contemplació de l'espectacle que regalava la natura, s'acabaren els revolts de la carretera del Garraf. Continuant per la mateixa via, ens endinsàvem segons un cartell que vaig poder llegir, a la Vila de Sitges. Primer a la dreta, la Finca dels Molins, algunes cases de dues o tres alçades, mentre que a l'esquerra totes eren cases de planta baixa que franquejaven una llarga recta. Al arribar al final, un revolt amb una lleugera pujada a la dreta, allà vam quedar parats, per un d'aquells artefactes de tres colors que s'havia posat vermell.

El motor del vell camió, continuava amb el seu taf-taf, mentre interrompia la marxa, quan de sobte em va sorprendre un xiulet ensordidor que anava augmentant, mentre el terra començava a tremolar i apareixia de sobte a la meva esquerra, una immensa bèstia amb rodes de ferro que desplaçant-se sobre uns rails del mateix metall, anava marcant un ritme cadenciós tra-ca-tra, tra- ca- tra, tra- ca- tra, a l'hora que una forta ventada esvalotava les cabelleres que

hores abans havia estrenat. Sort que anava ben lligat, si no, se m'hauria emportat. Quin ensurt!

Mentre aquella sorollosa andròmina anava passant, el verd ens permetia reprendre la marxa i enfilà la carretera cap a Ribes. De nou, una tímida pujada em permetia tornar a divisar el mar, com a teló de fons de la Vila sitgetana. Quan vàrem fer el cim, els meus ulls descobriren el meu punt de destí, un grapat de cases custodiades per muntanyes, tot sota la mirada de les dues torres bessones de la seva immensa església parroquial.

S'esvaïen les ultimes clarors del dia quan vam arribar a l'indret de Sota-ribes, descobria el Pi de la Palanca, el vell pont de fusta que unia el nou i el vell Ribes quan la riera de Begues, treia el cap després de la tempesta, i retallant-se sobre el cel, el seu castell mil·lenari sobre un penya-segat de vermella terra. Mentre ho anava admirant tot amb ulls de nen que descobreix un nou món, vaig notar que el motor de l'atrotinat camió parava davant d'una gran porta de color blau. Moments després, quan encara admirava el castell, vaig notar que les cordes que m'havien subjectat a la caixa del camió s'afluixaven. Començava la meva gran aventura.

La meva arribada va estar envoltada d'un total anonimat, no m'esperava cap autoritat per donar-me la benvinguda, sols hi havia cinc persones.

Després sabia que les havia llogat l'Il·lustríssim Ajuntament perquè fossin els meus cuidadors. Ells cinc, amb l'ajuda del conductor i el seu ajudant, van emprendre l'àrdua tasca de baixar-me del camió.

A la fi les meves cames de fusta trepitjaven terra ribetana.

El camió tornava a posar en marxa el motor

i iniciava la marxa enrere per tornar al poble, mentre els meus portadors em prenién enlaire i m'introduïen dins de la recent inaugurada nau d'una fàbrica dedicada a la injecció de plàstics que mercès a la seva expansió, acabava de traslladar-se del vell garatge familiar, on va iniciar-se, a la nova nau a Sota-ribes.

Dins de la nau, els portadors, per recuperar l'alè després del primer esforç, em deixaren al passadís que separava les dues parts en què es dividia l'empresa. A la meua dreta una vintena de màquines d'injecció, alineades i disposades per a la producció, a l'altre cantó les peces acabades i embalades per a la seva entrega.

En aquest passadís, un cop refets els meus portadors, vaig notar com per primera vegada m'alçaven les faldilles i dues persones s'incrustaven en les meves entranyes de fusta, per, mercès a les seves cames, donar els meus primes passos. Era una sensació nova poder moure'm com una bèstia de veritat.

Els meus primers passos van ser insegurs, com si els manquessin forces a les cames dels portadors, avançava vacil·lant, com si encara estigués marejat pel recent viatge. Els altres tres que no eren al meu interior, havien de fer esforços per aguantar la balança i mantenir-me dret. Tampoc era gaire estrany, tan sols era un cadell que aprenia a caminar.

Durant dues hores, vam estar passadís amunt, passadís avall... A poc a poc trobaren la solvència necessària per fer-me caminar. Havien trobat la fórmula, calia que el més alt sempre anés al davant sota els tres caps i el més baix, a la cua. Era qüestió de mantenir el més enrere possible el punt de gravetat. Satisfets pels avenços, els meus cinc portadors em deixàrem descansar sobre els meus peus de fusta, quedant entre

rialles per venir-me a buscar l'endemà, era el dia per ser presentat a tot el poble.

Havia estat un dia molt intens, de viure un munt de noves emocions, la sortida del cau, el record de l'immens mar, l'ensurt del tren, l'haver descobert la part més antiga del poble de Ribes. I haver conegut els meus cinc empleats-portadors. Ells havien de ser la meua ànima, els meus peus per portar-me a tots els actes que reclamessin la meua presència. Ells m'havien de fer connectar amb el poble mitjançant la pólvora i el ball.

Fins aleshores, la gent que havia conegut, inclòs el jove cap dels diables que m'havia vingut a saludar, m'havien deixat molt bones sensacions, com diria el Quim Masferrer al final del seu monòleg. Jo també cridava internament, ja que no tinc veu: "Ribetans, sou molt bona gent!". Amb aquests pensaments em vaig adormir.

El gran dia

El dia següent, quan el sol ja hagués marxat, es posaria en solfa la falla ideada pel Pere Carbonell i Grau. Un escamot de ribetans, en forma de Ball de Diables, serien els encarregats de trobar-me a la plaça del Castell i portar-me fins al poble. Hores abans, les cames dels humans, em portaven des del lloc on havia passat la nit, fins al lloc triat per a la trobada. Escoltant la remor dels

Cercavila pel carrer del Generalísimo

crits de l'afició, que provenien del proper camp de futbol, començàvem a caminar. La terra deixava pas a l'asfalt quan travessàvem la carretera per enfil·lar la pujada, que portava al Castell.

Quatre o més parades varen fer els meus portadors per guanyar el desnivell, amb un terra irregular i ple de pedres desgastades, que dificultaven el caminar. A la fi, amb molt d'esforç, arribàrem al peu del Castell, allà descansàrem, mentre el Lluís, que era el cap de colla, buscava en un sarró, set carretilles, que entre tots col·locaren, en uns ferros dissenyats per a la pirotècnia. Ja estava guarnit pel meu bateig de foc.

Sortida de missa de Sant Pere

L'arribada dels diables, al toc solemne del tambor, ho va precipitar tot. Allà, l'Església Vella i el mil·lenari Castell van ser espectadors de luxe, els únics, de la nostra primera encesa. L'esclat de la pólvora em va produir un esclat d'eufòria, totes les meves escames de cartó pedra s'esborronaven convertint-me amb la seva resplendor, en una verdadera fera, els meus tres caps resplendien, era una autèntica bèstia de foc.

Després, la presentació sobre el pont de fusta, amb tot el poble expectant, ara sí estaven presents totes les autoritats per donar-me la benvinguda i nomenar-me "ribetà d'adopció". També m'esperaven altres elements festius, que formaven part del segui-

ci, els gegants i cabeçuts, també nascuts a l'obrador d'El Ingenio, els cercolets, pastorets, i el ball imprescindible de les cercavilles ribetanes, el ball de bastons.

En cercavila, em portaren al bell mig del poble, on m'esperava més gent, i en cada encesa els mostrava la meva cara més salvatge. Quan la festa es va acabar, em deixaren al que seria el meu cau, un quartet als baixos de l'edifici de l'Ajuntament. Cansat mentre esperava el son, vaig fer el repàs del que era una cercavila ribetana, i per extensió al Penedès i al Garraf. L'olor i l'esclat de la pólvora, el dringar dels cascavells, el so sec del xocar de la fusta dels bastons, la sonoritat de la gralla i el repicar del seu inseparable amic, el timbal.

En sols quatre dies, m'havia convertit en protagonista de la festa. Tothom em reconeixia com a nou ribetà, de fet passava a ser un funcionari més del Consistori, fins i tot disposava d'una adreça: plaça de l'Ajuntament, baixos, a la dreta. Allà compartia apartament amb els cabeçuts. Els gegants, sempre més ben mirats, tenien preferència, habitaven al primer pis, al Saló de Plens.

El que ens igualava era el contracte laboral, quatre dies fixos de treball, dividits en dues festes majors i alguns bols a concretar segons fora la demanda de la nostra presència, en altres poblacions. Un dels meus dies extres era atendre la petició de l'associació de veïns del nucli agregat a Sant Pere de Ribes que, per suposats motius d'identitat, passà a denominar-se de les Roquetes del Garraf.

Allà per estalviar despeses, no hi anava tota la meva colla. Atenent a les seves peticions, sols m'acompanyaren dues persones, en Lluís "Pinsell" i el Joan "Marsal" suposadament, sols per instruir els joves roquetencs que serien els meus portadors. La veritat és que els meus ben fiats amics, començaren

la cercavila de Festa Major i l'acabaren completament sols i sense cobrar. Sort que també m'acompanyava la jove Colla de Diables, que eren els que encenien les carretilles.

La sortida més sonada d'aquests primers anys va ser la meua presència a la Festa Major de Mollet, un mes d'agost de l'any 1975. Va ser l'última vegada que m'acompanyà la Colla de Diables comandada per l'Anton. Allà vam desfilar per una gran avinguda, d'aquestes que a Ribes no en tenim, tirant foc com mai, perquè era el dia triat per estrenar la traca ideada per l'Isidre Panyella, expressament per als meus tres caps. Sobre un empostissat, presidint l'acte, els dos alcaldes, el de Mollet i el meu, acompanyats per totes les jerarquies, civils, militars i eclesiàstiques, que malgrat saber que el seu gran valedor vivia els seus dies finals, continuaven gaudint del seu poder, amb aquest poder, el nostre alcalde va decidir que la Colla de Diables que m'havia trobat, ja no sortís mai més.

Els dies que no tenia actuació me'ls passava tancat en el meu cau. L'única visita que tenia segura era la del Pere Roig de malnom "Ligeró". Ell era l'únic empleat de manteniment del nostre municipi. Ell tenia a la seva cura el bon estat dels jardins, carrers i places, també tenia com a feina més delicada, donar-li corda al vell rellotge de la façana perquè no s'oblidés de donar les hores. El Pere guardava en el meu cau, les pales, escombres, carretons, senalles i tots els estris necessaris per a la seva tasca.

Eren dies que passaven lentament, en què tenia temps per fer-me preguntes tan profundes com, qui era i d'on venia.

La família dels dracs

Els dracs som una branca de la gran família de las figures zoomòrfiques que formàvem part dels antics Entremesos. Lleons, mulas-

ses, àguiles, cucaferes, bous, víbries, tots ells servien per ajudar a escenificar antigues històries bíbliques o llegendes que en aquells temps remots ja venien dels seus més allunyats avantpassats.

Si encara a mig construir, les meves incipients ones draconianes ja havien contactat amb els nou dracs que habitaven el nostre país, ara, ja acabat i aposentat en una feina fixa, els meus poders sensorials estaven prou desenvolupats per contactar amb la resta de familiars més allunyats.

Tampoc és que n'hi hagessin gaires. De la mateixa manera que els dracs, alguns venien de temps força llunyans, dels anys en què els artesans dels diferents gremis, en la seva pugna per presentar les millors figures, els havien donat una prestància i consistència que els possibilitava sobreviure força anys. En la meua recerca trobava tres mulasses. La de Solsona de l'any 1691, la de Reus de l'any 1725 i la mulassa anomenada La Grossa de Vilanova i la Geltrú, amb primeres referències de l'any 1629.

Semblant a les mulasses, es diferenciaven pel seu cap extensible. Contactava en les dues Mules-Guites de la Patum de Berga. La grossa del 1626 i la petita estrenada el 1872. També sobreviuen tres àguiles, la de La Bisbal d'Empordà amb referències des del 1619, la de Berga estrenada el 1756 i la de Girona, les seves primeres referències eren de l'any 1513, el 1722 era substituïda per un altre de menor pes, la qual va sobreviure més de dos segles. El 1954 es refeia aprofitant el seu cap original de fusta.

Com els dracs, es va haver d'esperar fins al segle XX, per veure néixer nous familiars, entre ells quatre bous, el primer de l'any 1954 a l'Argentera, el 1956 era a Solsona on reapareixia un nou bou. Tortosa recuperava el seu l'any 1963, abans aquesta ciutat, en

concret el 1950, havia estrenat dues cucaferes, la grossa i la petita. I el barri de la Condomina de Cardona va estrenar el seu bou l'any 1969. Altres figures de bestiar eren un conill a Olot de l'any 1944, uns ossos a Solsona el 1956 i un cavallet muntat a Argenton el 1958.

Dintre d'aquesta etapa de noves recuperacions, una de les figures més apreciades va ser l'àguila. Aquesta bèstia, la més propera i representativa del poder tant civil com eclesiàstic, amb un munt de referències de la seva existència en segles anteriors tornava a la vida en diverses ciutats. El 1900 a Morella, Vilafranca la recuperava el 1925, Olot recuperava l'anomenada Vella el 1902, el 1944 la substituïa per una altra com era d'esperar passava a ser coneguda com la Nova. Solsona el 1956 estrenava una àguila, acompanyada de dos aguillons. Per acabar, Valls amb notícies d'una del 1394, tornava a gaudir-ne a l'any 1961. Deu anys després era substituïda, i regalada la primera a la Gala, l'esposa de Salvador Dalí.

Ara resta exposada al museu Dalí de Figueres. Com de temps per pensar me'n sobrava, una de les conclusions a què vaig arribar és que jo, el Drac de Tres Caps de Sant Pere de Ribes, a penes tenia una trentena de figures zoomòrfiques a tot Catalunya més velles que jo. Figures que sols podíem comunicar-nos amb la força draconiana de la ment, als polítics que manaven, poc els importava la nostra espècie, no teníem cap celebració en la qual poder conèixer-nos, per explicar-nos aventures i riure plegats a la llum del foc.

La primera trobada, on vaig poder conèixer els meus parents més propers, es va produir un 30 d'agost de l'any 1975 dintre de la Festa Major de Vilafranca del Penedès.

Allà ens vam reunir totes les figures zoomòrfiques del Gran Penedès.

El drac de Vilafranca, el de Sitges, el de Vilanova, el de Sant Quintí i el vostre servidor amb els meus tres caps, també ens acompanyaven l'àguila de Vilafranca i la mulassa de Vilanova.

Temps d'eleccions

Aquell 1975, mesos després d'aquesta trobada, moria l'avi de tots per la gracia de Déu i complint amb el "atado i ben atado", coronaven com a rei un descendent de la família que havia estat el nostre malson el segle XVIII. Amb l'arribada d'un nou Borbó al poder es precipitaren els esdeveniments que tingueren la seva culminació el 3 d'abril del 1979, després de quasi mig segle es tornaren a celebrar unes eleccions municipals.

A Barcelona, la candidatura guanyadora va ser la dels Socialistes de Catalunya i en conseqüència el seu cap de llista Narcís Serra passava a ser, de forma democràtica, el seu nou alcalde. La Ciutat Comtal potser més que cap indret del nostre país, tenia prou informació per saber de la riquesa festiva en forma de balls folklòrics i figures zoomòrfiques que havien congregat entorn d'ells els seus avantpassats.

Amb voluntat de tornar a apropar-se a les seves arrels, des de la conselleria de Cultura, presidida per Rafael Prades (PSUC) es formarà un equip de treball per preparar, entre altres activitats, la propera Festa Major de Barcelona, dedicada a la seva patrona la Mare de Déu de la Mercè a finals de setembre. Entre els col·laboradors que formaven part de l'equip, s'hi trobava el vilanoví Bienve Moya, que aprofitant el seu lligam en el món folklòric vilanoví, va ser fonamental per a la preparació d'un acte inèdit dintre les festes barcelonines. Una

cercavila per reunir tots els dracs que, desaminats habitaven les nostres contrades. Aquell 1979, Barcelona, malgrat totes les referències escrites que tenia dels meus avantpassats, estava a les beceroles en allò referent a figures zoomòrfiques. Lluny quedava en el record i la història, les referències escrites de la presència d'una àguila i una víbria per primera vegada l'any 1399, o del lleó i el drac el 1424, el bou del 1464 o d'una mulassa en el 1586. Bèstia que tirava guitzes i escopia foc. Davant la riquesa viscuda antany, Barcelona sols comptava amb la gallina i el drac de roba, del grup d'animació el Drac del barri de Gràcia, els dos creats per aquest col·lectiu, l'any 1978. Després de fer arribar cartes d'invitació a tots els dracs dels que es tenia constància, el dia 24 de setembre d'aquell 1979, una filera de dracs al bell mig de la plaça de Sant Jaume, érem admirats per un munt de persones, que poc o res sabien de la nostra història, però que se sentien atrets per la nostra presència.

Allà, mentre esperaven l'inici de la cercavila, programada per a les sis de la tarda, vaig poder saludar a vells coneguts, el longeu drac de Vilafranca o el veí de Vilanova, i coneixia a una llegenda com el drac de Solsona o el curiós drac vertical, fet de vímet, del barri del Carmen d'Olot, el recent estrenat drac Tigre del barri de la Geltrú de Vilanova i el drac de roba del barri de Gràcia, tots dos nascuts el 1978.

Com l'element aglutinador era el foc, també hi estarien presents la immensa cucafera de Begues, estrenada el 1934 i recuperada el 1977, la cucafera de Castellbisbal i la Momerota de Mataró, que amb pocs dies de vida, ja perseguia els Barcelonins, amb les seves banyes de foc, les dues bèsties estrenades aquest 1979. També hi prengueren part els balls de diables de l'Arboç i Vilanova i la Geltrú.

En les trobades següents de les Festes de la Mercè, ara ja sota el nom genèric de "correfoc", vaig tenir l'oportunitat de conèixer l'altre drac centenari de la Bisbal d'Empor-

Bou de l'Argentera

Bou de Solsona

Bou de Tortosa

Cucafera de Begues

Cucafera de Castellbisbal

Momerota de Mataró

dà, que abans de venir a Barcelona, degut al inexorable pas del temps, va haver de passar per les mans del fuster, per quedar presentable. També vaig conèixer d'altres dracs que anaven apareixent per tot el país, i que la trobada de la Mercè, servia per presentar-los en societat. El drac de Moja del 1980, Montblanc, Terrassa i Sant Andreu de la Barca del 1981.

Per mi, aquestes trobades varen ser dies de glòria de reconeixement, de ser protagonista de portades de diaris. Els meus tres caps, es mostraven altius per sobre dels altres, era la figura d'unes trobades que cada cop aplegaven més gent. A la vida, les alegries, acostumen a ser breus. No solen durar, a Barcelona vaig descobrir l'altra cara de la moneda, en aquesta ciutat vaig viure una de les meves pitjors experiències.

Una tornada a casa accidentada i un final prematur

L'any 1979, després de donar per acabada la cercavila, els meus portadors, ara tots voluntaris, perquè ja no rebien cap pagament, varen tornar-me a carregar a la caixa del camió del Salvador, aquell camió era el meu mitja de transport sempre que sortia del poble. El destí immediat era anar a l'indret del Poble Espanyol de Barcelona, on la colla havia estat convidada a sopar.

El Josep Mestre, conductor i propietari del camió, va enfilat cap al lloc de la trobada. A la caixa, fent-me companyia, venia el meu cap de colla, el Lluís de Can Pinsell. Els meus tres caps estaven eufòrics, cofois de la experiència viscuda, encara ensumava l'olor de la pólvora i en les meves orelles continuaven retronant l'esclat del tro i el sonar de les gralles que m'havien acompanyat durant tota la cercavila. Em sentia bes-sialment important.

De sobte, una traïdora branca, d'un dels

plataners que delimitaven l'avinguda que portava al Poble Espanyol, sense avisar, d'una forta batzegada, em va segar dos dels meus tres caps, la meva alçada va resulta fatal. El Josep, al notar la topada, va parar de cop el camió, i al posar els peus al terra, es va trobar amb una escena commovedora. En Lluís, que m'havia conegut com asalariat, estava tremolant i plorant com una criatura, acaronent, desolat les meves dues testes esqueixades del meu cos. No hi havia sang, el dolor, el sentiment, el va posar el bo d'en Lluís, no oblideu, que a la fi, sols soc una figura de cartó pedra.

Passada la Festa Major de Sant Pere de l'any 1990, em tornaven a carregar a la caixa d'un camió. Aquesta vegada, no era el d'en Salvador, ni m'acompanyava en Lluís, que m'havia abandonat temps abans, al retirar-se. Sabia que el meu destí no era una nova trobada per fer festa, el meu destí era un taller de Terrassa i no per reparar-me com altres vegades, el meu destí, era servir de model per la construcció d'una nova figura que vindria a substituir-me. El meu cos de cartó pedra i més arran de l'accident de Barcelona, cada cop estava més debilitat. Per continuar amb les meves sortides, van haver de col·locar-me un aparatós i incòmode collaret de ferro. Era la manera de poder mantenir els meus tres caps drets.

Tot plegat aconsellarà, que el millor perquè el poble de Ribes pogués continuar gaudint d'un drac, era construir-ne un de nou.

En aquest taller de Terrassa, vaig passar-me quasi mig any, cada tros que veia construir del nou drac, servia per conscienciar-me que el meu temps s'havia esgotat. Mercès a les noves tècniques, la meva rèplica es construïa amb fibra de vidre, i els colls podien donar una versió més aproximada al dibuix de la Lola Anglada.

La Festa Major de Sant Pau del 1991 va viure l'estrena d'un nou drac, la meua rèplica. Aquesta vegada, el nou drac, no estava sol, a més de la meua companyia, hi van estar presents un bon grapat de dracs, potser la més gran afluència de bèsties ferotges que hagi vist el poble de Ribes. Altra vegada el pont de fusta i el Pi de la Palanca varen ser testimonis de la benvinguda que el poble de Ribes donava a un drac de tres caps.

Sense poder evitar-ho, se'm va fer present el dia de la meua arribada en què tot era nou, una pàgina en blanc en la qual tot estava per escriure's. Ara amb sols 19 anys de servei, em calia acceptar que la història l'escriuria un altre, la meua rèplica. La baixada de Sant Pau va ser el meu acte

de comiat, els dos dracs varen fer plegats la baixada de l'ermita, entre enceses deixaren enrere Sant Pau xic i a l'arribar a la carretera, els dos ens vàrem fer la gran foto de família, els dos dracs i tots els seus portadors, alguns d'ells conscients que aquella era la seva última sortida, ja que calia donar pas al jovent, una nova colla i un nou drac prenién el relleu. Ells serien els encarregats de mantenir viva l'ànima del que ja era una tradició, malgrat sols tenir 19 anys de vida. De fet, si hagués pogut triar una data per dir adéu, aquesta hauria estat la meua preferida. La baixada de Sant Pau sens dubte és l'acte més emblemàtic de totes les festes del poble de Ribes, la més representativa de les arrels tradicionals i festives del nostre poble.

Portada de La Vanguardia del 26 de setembre de 1982. El Drac de Ribes, sortint de l'Ajuntament de Barcelona, a la plaça de Sant Jaume (imatge cedida per Manel Font Milà)

En Lluís de Can Pinsell

Han passat quasi trenta anys, des d'aquella baixada de Sant Pau, durant uns anys interminables vaig viure completament oblidat, dintre un cau fred i fosc. Vaig arribar a creure que el meu final, seria el mateix, que molts dels meus avantpassats que, al convertir-se en bèsties del Comú, varen morir oblidats consumits per les humitats i les rates. També tenia pressent el trist final del meu antecessor, el drac estrenat el 1916. Els dies passaven lentament dintre la meua trista morada, el meu únic al·licient era saber de les malifetes del meu altre ego, mitjançant la connexió per les nostres ones draconianes podia saber com s'anava escrivint la nostre petita història. Fins que un dia, l'estrena d'un nou equipament municipal va propiciar un nou gir al meu avorrit dia a dia.

El 1999, un 15 d'abril, dintre el programa d'expansió de la xarxa de Biblioteques Municipals, impulsada per la Generalitat de Catalunya, s'inaugurava a Sant Pere de Ribes la biblioteca municipal Manuel de Pedrolo a la plaça Maria Mercè Marçal, que venia a substituir l'antiga biblioteca de la Caixa, a la placa Marcer. En un ple municipal, les Il·lustríssimes autoritats van decidir rescatar-me del meu ostracisme, per convertir-me en un objecte decoratiu, m'exhibirien en un gran finestral, a l'esquerra de l'entrada de la nova biblioteca.

Actualment aquest espai és el meu habitatacle, allà arraulit, sobre les meves urpes de cartó pedra hi passo dia i nit des de fa un munt d'anys, les meves potes de fusta i les meves faldilles me les van manllevar, sent coherents jo no em fan falta, ningú pensa tornar-me a fer caminar. Des del meu finestral, vaig recuperar la proximitat amb la gent del poble, els que entren a la biblioteca per gaudir dels llibres o de la música,

els que sols travessaven la plaça o els més petits, que entre rialles, alguna vegada amb algun sentit plor, venien a gaudir de l'espai, sobretot, per jugar amb la pilota.

Tornava a ser un ribetà de primera, parant l'orella m'assabentava de totes les xafareries de la societat ribetana. De totes les controvèrsies que provoquen la política o el futbol i també podia anar donant de baixa la gent que no tornaria a veure, suposadament seguint al peu de la lletra la llista de l'omnipotent creador.

Durant el dia, l'anar i venir de la gent, em té prou entretingut, és durant els vespres quan em visita l'enyorança i m'omple el cap de vells records, aquella sensació de lleugeresa al poder-se desplaçar amb les cames dels humans i dansar incansable al so de la gralla i el timbal, i torno a viure aquella sensació de fúria salvatge que sols les enceses em solien provocar. És aleshores, quan somio que torno a ser el protagonista, que soc jo qui escriu la meua història.

Comença la història del nou drac

El nou drac després d'un Sant Pere prou tranquil, s'enfrontava al primer gran repte de la nostra història, participaria en un nou correfoc de la Mercè. Si jo, en el meu primer correfoc vaig perdre dos dels meus caps, el debut de la meua rèplica i la nova colla, no es pot dir que fos gaire afortunada. El primer incident va tenir lloc a la sortida del correfoc, en un lloc expressament prohibit pels organitzadors d'utilitzar la pirotècnia, un descerebrat de la colla va encendre una de les meves traques, el que va provocar escenes de pànic entre la multitud que amuntegada contemplava la sortida a la porta de l'Ajuntament. Aquesta actitud va provocar un fort enfrontament verbal entre els organitzadors i els components de

la meva colla, amb unes conseqüències no desitjades. El drac de tres caps era declarada bèstia non grata a la ciutat de Barcelona. Tot el meu prestigi guanyat durant anys se n'anava norris per aquest incident. Per acabar el desastre, una inoportuna caiguda va provocar-me un bon ensurt, al besar amb les meves llengües l'humit i lliscós terra de la capital.

Malgrat el desagradable incident, l'any següent 1992, Barcelona es preparava per ser la ciutat encarregada d'organitzar un esdeveniment tan especial com unes olimpíades. Per participar en el actes de cloenda es convidaren pràcticament la totalitat de les bèsties de foc, que ja en bon nombre, ocupaven els carrers i les places del territori.

Un dels convidats va ser el drac de tres caps de Ribes, la colla en assemblea va decidir refusar la invitació, segons escriu Sergi Sol, un dels caps de colla d'aquest any, en la separata del programa de Festa Major de Sant Pau del any 1997. El motiu per refusar la invitació va ser considerar que la filosofia festiva i popular del drac no entroncava amb l'esperit competitiu i elitista que representaven el fenomen olímpic de Barcelona.

La decisió va ser un gerro d'aigua freda per al nou drac, encara un cadell, tot un daltabaix, com si en una vigília de Reis, aquests passessin de llarg. Tantes nits somniant en com seria la trobada amb tants familiars vingut d'arreu de Catalunya, la sortida al bell mig del camp de futbol, mentre uns potents canons de llum guiaven els nostres passos i la música iniciava una melodia que la megafonia, convidava a ballar-la plegats, i tot sota el foc que ens agermanava. Al final 200.000 mans enfervorides ens aplaudien, mentre nosaltres saludàvem en mostra d'agraïment.

Per més que ho intentava, no podia entendre que la trobada no fos una explosió festiva, que no fos popular, reunir en un acte part de la nostra cultura, de les nostres arrels ancestrals, per mostrar-la a milers de persones vingudes de tot el món. Deu ser que els dracs no entenem de política, ni som tan arrogants per creure'ns posseïdors absoluts de la veritat.

Malgrat l'evident disgust, ens sentíem estimats i reconeguts pels nostres veïns, la nostra imatge, en forma d'adhesiu era lluada per molts dels vehicles locals i reproduccions en miniatura, primer de cartó, després de plom o de goma, eren comercialitzades i entregades com a obsequi a il·lustres visitants. En poc temps la figura del drac s'havia convertit en senyal d'identitat del nostre poble, tan representativa com el vell castell o l'atrevida figura de l'església amb els seus dos campanars. Fins i tot l'agrupació de comerciants llua la figura del drac als seus anagrames. Malgrat tot aquest mercadeig de la meua figura, ningú va posar un euro per explicar qui era i d'on venia, posant una placa al meu cau.

La consolidació de la democràcia, malgrat haver d'avortar un intent de cop d'estat, va incidir definitivament en la recuperació del

Sopar de comiat d'en Lluís

moviment associatiu, un tret distintiu del nostre país reprimint, per motius evidents, pel Franquisme. Amb el motor associatiu, també amb l'escalf dels nous ajuntaments democràtics, el bestiar sorgia arreu.

Neix una nova associació

L'any 1998, a Santa Fe, un poble diminut del Penedès, es reunien 25 entitats en representació d'unes 40 figures zoomòrfiques en el seu centre cultural i recreatiu.

Allà naixia la primera Junta de Govern de l'agrupació que passaria a denominar-se Agrupació del Bestiari Festiu de Catalunya, amb l'objectiu de reunir sota el seu aixopluc a tot el Bestiari Festiu, fossin o no de foc del nostre país. Era com recordar les arrels de temps passats en què el bestiar havia assolit la seva màxima esplendor sota l'aixopluc dels gremis, ara després de dos segles de la seva abolició, se'n creava un de nou per acollir i promocionar a tota la nostra espècie.

En aquesta reunió fundacional, de la comarca del Garraf, hi estaven representats l'Àguila de Sitges, el Drac de Tres Caps de Ribes i la Dragona de les Roquetes del Garraf. S'hi nomenà la primera junta de govern, presidida per Lluís Múster, representant de les Anelles de la Flama de Valls, i es va aprovar una quota inicial de 5000 ptes. (30 euros actuals) per any i entitat. Malgrat la presència dels meus representants, jo, el Drac de Ribes vaig haver d'esperar 22 anys per ser membre de ple dret del gremi de Figures Festives. Va ser l'any 2020, any del coronavirus, quan van decidir pagar-me la quota.

Un dels primers actes organitzats per l'Agrupació del Bestiari va ser la primera trobada del bestiar festiu del Gran Pene-

dès, celebrada el 24 de maig del 1998. Hi van participar un total de 55 figures, quasi la totalitat de les que habitaven l'Alt i Baix Penedès i també el Garraf, tots plegats, van desfilar pels carrers de la Granada, on actuà d'amfitrió el seu ruc. El drac de Ribes va faltar a la trobada popular i festiva, que va aplegar més de 3000 persones, en un poble que no arribava a les mil.

Va ser un nou revés a les ànsies de poder trobar-me amb els meus familiars. Si la meua arribada havia estat celebrada per tot un poble que havia contribuït econòmicament a la meua construcció, el nou fou pagat íntegrament pel nostre Ajuntament. Això provocava certes controvèrsies en alguna part del poble. La més gran la provocà el mocador negre, amb les quatre barres i l'estelada que portava al coll central. L'enrenou va arribar fins un ple de l'Ajuntament, amb la intenció de prohibir que continués lluint aquest distintiu.

La senyera de la discòrdia

Dintre de les intervencions d'un dels grups polítics, que votà a favor de la prohibició, van fonamentar-la en el fet que el drac havia de ser de tot el poble i no sols representar les idees minoritàries d'una entitat. Malgrat tot, com a bèstia malèfica i del tot irreverent, vaig continuar sortint amb el mocador. El fet curiós dels humans és que els continuadors d'aquesta opció política que van votar en contra de l'estelada, en l'actualitat són els que l'enlairen més amunt.

Malgrat que el nou drac de fibra ja havia viscut moments difícils, com deixar-se dos caps sota un pont de Cubelles, el 28 de juny del 2005, sens dubte va viure el moment més trist i dramàtic de la seva vida, de l'alegria i disbauxa de l'inici d'una nova Festa Major, al drama de ser involuntari testimoni de la mort d'un dels seus portadors, en Manel Garcia, en Lito, com era conegut per la colla, pràcticament moria sota les seves faldilles, mentre el feia donar voltes com una baldufa. L'endemà davant l'Ajuntament, el substitut del Lito, amb molta menys perícia, intentant fer-me donar tombs com ell, provocava que perdés l'equilibri em partís un cap al caure al terra.

De l'any 2000 al 2008 l'agrupació del bestiar va viure moments estel·lars, fruit de la seva expansió, es creaven delegacions per totes les comarques, assolint una sòlida xarxa, que podia actuar en qualsevol territori. En aquesta estructura es començaren a fer realitat trobades territorials o de més específiques de gènere. Era la fórmula idònia per omplir carrers i places, una manera perquè tot el bestiar tinguéssim l'oportunitat de conèixer-nos.

L'any 2007 em vaig tornar a quedar dins del cau, no vaig assistir a dues trobades, les dues molt importants, les dues per commemorar el desè aniversari de la creació de

l'Agrupació del Bestiari Festiu de Catalunya.

El quinze d'abril a Vilafranca, el que podia haver estat la tercera trobada de bestiar del Gran Penedès, per donar cabuda al bestiar de l'Anoia, passarà a celebrar-se, sota la denominació de primera trobada de la Vegueria del Penedès. Seixanta-dos familiars van gaudir de tot un mati sencer de confraternització i alegria, per acabar amb una cercavila que omplia els carrers de la ciutat de soroll de timbals i olor de pólvora, tot sota la presidència del drac més llonge del bestiar català.

L'altra trobada va tenir lloc al Poble Nou de Barcelona. Sota el nom de Bestiari 07. Festa del Bestiari., es celebrà de manera formal el desè aniversari de l'Agrupació. El dia 16 de novembre al vespre, amb una cercavila de totes les bèsties de foc, i l'endemà al migdia amb protagonisme per les d'animació i protocol, va poder reunir la bestiesa d'un total de 159 figures vingudes d'arreu de Catalunya. Tot i el gran nombre de participants hi faltaven alguns vells coneguts que també es quedaven dintre el cau. El drac de Solsona, el veí de Sitges o les dues cucaferes de Tortosa.

Passant uns mals moments

Se'm feia difícil acceptar la separació de la família, que dia a dia es feia més gran, no comprenia la meua absència en les grans trobades que els reunia. Malgrat el mal humor, els meus tres caps continuaven amb la seva aparença d'alegria en les sortides de Festa Major, com diu la dita popular, la processó anava per dintre. La gota que va vessar el got va ser un dia de Sant Pau, recolzat sobre les meves potes de fusta, davant l'Ajuntament, vaig haver de viure la meua vergonya més gran, veure com diables, gegants i la resta de faràndula enfilaven carre-

tera amunt fent camí a l'ermita de Sant Pau, mentre els meus peus continuaven clavats al terra, els meus portadors, continuaven tan tranquils sense cap pressa, esmorzant. Totes aquestes decepcions, m'abocaren a una forta depressió, no volia veure ningú, em sentia sols un objecte, sense cap estimació, sols un pretext perquè un grup de gent sortís de festa prenent cerveses i donant palmes al meu voltant. De tant que m'estimaven, m'allunyaven del meu entorn familiar, em deixaven tancat a casa.

Consumit en aquestes males sensacions, el món capitalista es veia abocat a una crisi financera que no era indiferent al nostre patit país, les grans trobades van quedar momentàniament aparcades i l'estrena de nou bestiari en excepcionalitat. Els pressupostos municipals que no escapaven de les retallades, amb prou feines donaven per celebrar les festes majors.

He perdut el cap

D'aquells anys, sols em ve a la memòria, una sortida. Va ser per celebrar els 25 anys de la veïna Àguila de Sitges. La seva aparició, al començar el correfoc, la podíem qualificar com a poc, d'arriscada, va aparèixer al cap de la Vila, volant i envoltada pel seu propi foc. Ella no va ser l'única que va posar la seva integritat en perill aquella nit. Seguint el costum de la vigília de la seva Festa Major, després del castell de foc, la

cercavila comença baixant per les escales de la Punta. Per no ser menys que aquells collons de sitgetans jo també vaig baixar les escales de la Punta. Els meus portadors, quan em deixaren sota la Fragata, semblava que sortissin del mar, amarats de suor, de l'esforç que van haver de fer per evitar que la balança provocada pels meus tres caps, em precipités escales avall i no em trenques coll i barres. La festa va acabar sota la Fragata, amb l'encesa final, una altra aventura per explicar.

Un altre aniversari, aquest els 30 anys del drac dels Monjos, va reunir gairebé tots els dracs de tres caps de Catalunya. Com deia el programa de la trobada. Aquest 25 de juny del 2011, celebrem l'acte central de l'aniversari amb una trobada singular, la primera Trobada de Bestiari Tricèfal, on es reuneixen pràcticament la totalitat de besties de tres caps que existeixen.

Aquella tarda als Monjos, es reunien 36 caps que pertanyien a dotze figures. El Drac de la Gornal (1981), el Drac de Cunit (1985), el Drac Soterranyes de Vinaròs (1986), el Drac de Sarrià de Barcelona (1989), el drac de Granollers (1990), el Cabrot del Vendrell (1991), el Badalot de l'Arboç (1993), el drac Rubicatus de Sant Boi (2001), el Gos Cancerber de Canovelles (2002), el Ca Cerber Bretolàs de Sant Andreu del Palomar de Barcelona (2006) i els dos dracs dels Monjos, l'original (1981) i la seva rèplica (1998).

De tots els existents, sols en faltaven dos, el Drac de Poboleda, petit poble del Priorat del 1986 i el primer, l'únic, l'incomparable Drac de Tres Caps de Ribes, tancat en el seu cau, segons sembla, per falta de papers. L'ànima que m'havia fet sentir-me durant molt de temps una bèstia plena de vida ara s'havia convertit en un hàbit, un costum, sense ni una sola engruna de sentiment.

El trist centenari del primer drac

En l'actualitat el nou Drac de Tres Caps està força més actiu, sembla que ha deixat enre-re la seva depressió. El 2017, per la celebració dels meus 45 anys, després dels 26 anys de la seva arribada, va tornar a pujar de nou al Castell, com a preludi del Correfoc de Llegendes. Es tornava a repetir el ritual del 1972, i el nou drac tornava a baixar del Castell, escoltat per les torxes dels diables, mentre, aquesta vegada una veu narrava una part de la llegenda escrita pel Pere Carbonell i Grau, per posar en context la meua arribada.

Jo no hi vaig anar, em vaig quedar sol al meu cau, ningú em va venir a buscar, tot i ser el meu aniversari, ningú em va felicitar, no vaig bufar ni una sola espelma. Per el que sembla, celebrar aniversaris no és el punt fort de la societat ribetana, i als fets em remeto. Al meu antecessor, el drac del 1916, en el seu aniversari, i no en una data qualsevol, eren cent anys i encara li va anar pitjor.

Després de la seva destrucció l'any 1959, va tornar entre nosaltres el 2000. Gràcies a un noi de Can Riba, que a casa seva del carrer del Pi, i a l'antiga, disposant de les mesures exactes, sobre una estructura de fusta i encolant papers de diari i cartró, full a full, el va anar modulant per assolir-ne una copia exacta. Després de prendre part en alguna baixada de Sant Pau, va quedar oblidat. El Sant Pau del 2016, quan l'original hauria complert cent anys, el van anar a buscar al seu cau, damunt un carret de la compra el van portar fins a la placa Marcer. Tothom podria pensar que se'n preparava un esplèndid homenatge, en record al centenari, en què Ribes havia estrenat el

seu primer Drac. Qui així pensi, està del tot equivocat. Ell tampoc va bufar cap espelma, va ser un convidat de pedra, el van deixar quiet, davant del banc Sabadell. El protagonista va ser un nou drac, suposadament per ser portat per la quitxalla, l'havien encarregat a un taller de Terrassa.

És curiós que mentre tants i tants pobles han rebuscat en antics referents o en llunyanes llegendes per construir les seves noves bèsties, Sant Pere de Ribes ha demostrat ser diferent. Deu ser que els que manen no han viscut, ni volen saber res de les nostres antigues referències? O potser, altres no tenen cap interès a remoure el passat. Potser creuen que la història no val la pena recordar-la si no és a partir del 1979? Sigui com sigui, la rèplica de l'antic Drac, cent anys d'història, el record dels nostres avant-passats, tornava a l'habitació del l'oblit, damunt d'un carret de supermercat.

La rèplica del drac del 1916 i el seu autor

Des de l'any 1991, any en què vaig ser declarat bèstia non grata per la ciutat de Barcelona, i el refús de la meua colla a participar en l'Acte de cloenda a les olimpíades, el Drac de Ribes no va trepitjar la ciutat de Barcelona fins al 2017, no va tornar a un correfoc de la Mercè, va anar convidat al barri de Sant Andreu del Palomar, perquè el seu drac complia anys.

En l'actualitat, Barcelona ha recuperat el seu bestiar Festiu. Primer al llarg dels anys vuitanta, diferents barris de la ciutat estrenaven Bèsties de Foc, el 1981, naixia el Drac de la Vila de Gràcia, el 1984 el Drac Volador de la Sagrera, el 1985 el Drac del Poble Nou, el 1986 el Drac Pitús de Sants. No obstant, els referents històrics de la ciutat, no varen ser recuperats, fins als anys noranta. La primera figura en ser recuperada va ser l'Àguila el 1989, el Lleó, la Víbria, el Drac i la Tarasca tornaren el 1993, i la Mulassa, es va fer esperar fins al 1998.

En l'actualitat Barcelona, ja no convida bèsties d'arreu de Catalunya per al seu correfoc com els primers anys. Amb l'aparició de nou bestiar a la ciutat de Barcelona i els seus voltants, passarà a ser, una trobada de bèsties de foc del Gran Barcelonès (Barcelona, Badalona i l'Hospitalet). Avui en dia, Barcelona és prou autosuficient per organitzar el Correfoc xiqui de la tarda i el gran de la Mercè quan s'inicia la nit. Cinquantatres Bèsties Festives, d'elles quaranta de foc, són el seu patrimoni.

Noves tradicions i la Foguerada

El Sant Pau del 1996, s'afegia als actes tradicionals una nova data festiva, a celebrar el dissabte abans de la Festa Major. Naixia el pregó de convit a la Festa i el Correfoc. Amb la consolidació d'aquest dia festiu, vaig haver de firmar un nou contracte, els

dies fixos d'actuació s'ampliaven a cinc. La programació comença a les sis de la tarda, amb tota solemnitat, al saló de plens del nostre Ajuntament, l'alcalde i part del Consistori donen la benvinguda al pregoner, ell o ella serà l'encarregat de fer el convit a la festa. Els primers anys, aquest honor, requeia en gent prou important intel·lectualment de la comarca, o en famosos que l'atzar havia convertit en momentanis ribetans, tots molt elaborats, però un xic mancat del sentiment per la nostra festa que sí que hi poden aportar els actuals, els que han viscut la nostra festa any rere any.

Mentre va avançant el parlament, a fora, envoltat d'alguna bèstia convidada, i de les colles de diables, amb algun timbaler que no pot esperar per fer sonar el timbal, el temps es fa interminable, estic desitjós que surti el pregoner al balcó i al crit de "visca la Festa Major", encengui la traca i amb ella s'iniciï un nou correfoc de Sant Pau.

Gràcies a aquest correfoc, cada any tinc el plaer de ser l'amfitrió de les diverses bèsties de foc, dues o tres, que són convidades per acompanyar-me en les meves entremaliadures pel poble. Generalment, les bèsties convidades són les més properes al meu cau, la majoria del Gran Penedès, altres han vingut de més lluny com el drac de Valls, la Cabra de Reus, el Drac de Sant Roc de Tarragona i de la ciutat comtal el Can Cerber Bretolàs de Sant Andreu del Palomar.

La Foguerada

Vint-i-un anys després de la implantació del Correfoc de Sant Pau, s'hi sumava un nou acte, que passava a enriquir l'esclat de foc final a la placa Marcer. Buscant-li un nom apropiat, el batejaren com La Foguerada. A l'encesa final de tots els dracs i diables, en la buscada foscor, quan la pólvora de les carretilles ens transporten, per uns segons, a un altre món. De sobte s'afegeix a la festa, la pirotècnia que des de les altures, provoca una pluja d'espurnes de tots colors que cauen com gotims de raïm madur. Són moments que tot drac vol viure, és la pluja que em purifica per a tot un any, els meus tres caps es belluguen i amb ells tot el cos, seguint la música del conjunt local Bugies, que amb el seu Nano augmenten els decibels, i ens acompanya amb la seva música, mentre la pólvora arriba al seu esclau final. Per als que ens agrada la pólvora, cal obrir de bat a bat els ulls, per deixar i ben gravades les imatges a l'hora que obrim la boca per suportar el terrabastall i intentar calmar el bategar del nostre cor, posar-lo a unes pulsacions més baixes, no ens gastí una mala passada, tot just començar la Festa Major.

Any 2020, entre aventures i desventures, m'apropro als cinquanta. Els meus dinou anys cotitzats, no donen per una digna jubilació, he de continuar vivint de prestat en

Soc una bèstia de foc

una dependència municipal, si tingués casa pròpia, m'agradaria poder compartir-la amb totes les altres figures de la Festa Major, no haver de fer servir les ones draconianes per comunicar-m'hi. Seria fantàstic poder parlar cara a cara i sentir-se acompanyat amb la seva presència.

En l'antiguitat, els meus avantpassats, ja passaven els seus dies de descans en les anomenades Casa dels Entremesos, en l'actualitat en disposen grans ciutats com Barcelona o Tarragona i altres amb fort arrelament en cultura popular com Vilafranca del Penedès, Berga, Solsona, Cassà de la Selva i altres pobles que mostren durant tot l'any les figures festives. Ara, a l'edifici que acull a tot el bestiar d'una població li diuen La casa de la Festa. Dintre les meves nits d'insomni, m'he arribat a imaginar compartint casa, al casalot semi abandonat de Can Pau Roig, amb tots els meus companys de festa

Deixant somnis a part, des de el meu finestr, guarnit segons l'època de l'any i envoltat de llibres, m'agrada estar assabentat de tot l'esdevenir dels meus familiars. Dels nous, que segurament no coneixeré mai i dels més antics que varen ser companys de festa.

La família no deixa de créixer

Des d'aquell 1972 en què Catalunya comptava sols amb una trentena de bèsties zoomòrfiques, a la realitat actual, encara no transcorreguts cinquanta anys, es farà difícil de creure, però segons les meves connexions són més de nou-centes les Figures Festives que pasturen les nostres terres, una mitjana de divuit naixements per any. Mentre que en les limítrofes terres, les que conformaren els Països Catalans (País Valencià, Catalunya Nord i Balears) en comp-

ten amb un altre centenar.

M'atreviria a dir que a dia d' avui, estem vivint la més gran concentració de Bestiari Festiu. No crec que en èpoques passades, evidentment no dispo de cap llistat del bestiari d'aquells anys, la presència de figures zoomòrfiques pogués superar la proliferació actual. Ni el nombre de població, ni els mitjans econòmics ni materials i molt menys les condicions sanitàries, em donen motius per pensar el contrari. Si m'imagino, en aquells temps passats, sense tantes presses com ara, és l'amor i la paciència, amb què aquells homenots després de les seves obligacions laborals, posant tot el cor i grans dosis de paciència, tinguessin la voluntat necessària per destinar el seu temps de lleure en la nostra construcció. Aquesta presència en el seu naixement, segur que era el motiu que els feia sentir una especial connexió. El Bestiari era el gran motiu d'unió del poble, al seu voltant vivien intensament les seves festes.

També continuo tenint notícies dels meus antics companys de gresca, quasi tots ells total o parcialment jubilats per noves rèpliques. El més antic, el Gran Avi del Penedès, va veure arribar el seu substitut el mes d'agost del 2006, com a testimoni del naixement hi foren presents els altres dos dracs més vells, el Drac original de la Bisbal i el de Solsona. Amb l'arribada de la nova fera, el meu venerable company passava a gaudir d'un merescut descans, dintre la Casa de la Festa. Ara sols surt un dia a l'any, el de la seva Festa Major el dia de Sant Fèlix.

El segon més vell, el Drac de la Bisbal, la seva última sortida va ser la de Vilafranca, declarat Figura de Museu, resta exposat dintre l'Església de Santa Maria del Mar de la Bisbal, la seva rèplica data de l'any

1995. El que continua en plena activitat, és el Drac de Solsona, dintre les muralles de la seva ciutat continua presidint totes les festes del seu poble, junt amb els altres Improperis que configuren el seguici de la ciutat. El Carnaval, el Corpus, al setembre la Festa major, l'única limitació és no poder tirar foc fora del recinte emmurallat.

Un altre conegut, molt proper, és el drac de Vilanova, amb referències del 1779. La figura del drac que vam coincidir en els primers correfocs de la Mercè, descansa exposada al museu Victor Balaguer de la seva ciutat. Un nou drac el va substituir el 1982. Malgrat que el vell, estrenat l'any 1948 i reformat deu anys després, va sortir per última vegada el 2010, per celebrar els 30 anys de la colla de portadors. El que surt actualment es va estrenar el 1991.

Un altre drac que descansa en un museu és el del barri del Carme d'Olot. Té un lloc al costat del bust dels gegants vells d'Olot i uns quants dels cavallets originals, al Museu dels Sants. La seva rèplica és de l'any 1995.

El Tigre, el drac vell de la Geltrú, aquell que no sortia per la porta del garatge on el van construir, va veure arribar la seva rèplica l'any 2003 de les mans de la Dolors Sans. Continua sortint cada 15 d'agost, per la Festa Major del seu barri i en celebracions prou importants. Una altra rèplica sortida del Taller de la vilafranguina Dolors Sans, és la del Drac de Gràcia de l'any 2004. L'original i la seva rèplica continuen sortint plegats, curiosament també un 15 d'agost, la resta de l'any és el més jove, el que pren la representació de la Vila de Gràcia.

Terrassa és terra de Dracs, es tenen referències d'un el 1906 i de l'altre el 1946, el que vaig conèixer era de la collita del 1981, no devia ser una bona anyada, sols després de

deu anys, era substituït per l'actual. Continua sortint, en dates assenyalades, com celebrar aniversaris molt sonats.

Els somnis del drac

Així, passant les hores, els dies i les nits, entre records del passat, sempre millorats, i els somnis, d'un futur, que difícilment es compliran. De somnis últimament en tinc dos: un és força realista, l'altre, una faula impossible de fer realitat.

En el primer somni, a mitja tarda em venen a buscar al meu finestral de la biblioteca, al matí m'han tornat les potes de fusta i les faldilles que fa anys en van manllevar. Entre els portadors veig cares que no em són indiferents, són companys d'antany, els reconec, malgrat el pas dels anys. També reconec a vells grallers, al del timbal, me l'han canviat! Ballant com antany em porten al bell mig del cor del poble, la plaça Marcer. Allà m'esperen els altres dracs locals, la meua rèplica, el nou drac de les Rates i el nouvingut i batejat com Drac Petit de Ribes. L'últim en arribar, el Matxo Vell, malgrat no tirar foc, també ha vingut a saludar-me. Hi són presents altres de forasters, entre ells vells coneguts, el de Vilafranca, el de Vilanova i el de la Geltrú. Tots s'han reunit per desitjar-me un feliç aniversari, compleixo cinquanta anys.

Plantats al voltant de la plaça, esperem que arribi la nit, serà l'hora de baixar fins a Sota-ribes, allà començarà un extraordinari Correfoc de Llegenda. De nou baixaré del Castell, aquesta vegada acompanyat, per la meua primera colla els Diables del setanta-dos, els que queden, alguns seguint la inexorable llista, ja no hi són.

Altres cop, prendrem els carrers del poble i en cada encesa tornaré a sentir la mateixa emoció que vaig sentir el primer cop, i al

tornar a la plaça, punt final del Correfoc, tots plegats farem l'última encesa, de nou el cel explotarà de mil colors mentre sona la música i jo m'endinsó al mig del foc, desitjant que aquest moment no acabi o que una espurna prengui de les meves cabelleres, i poder acabar com els primers dracs, de roba i palla, que morien cremats al final de la festa. És un final èpic, digne d'un drac. No cal, ni vull, ser un au Fènix.

En el segon somni, he de posar el rellotge enrere i tornar als meus principis, a la faula del Pere Carbonell i Grau, del gran cocodril que voltava per Sota-ribes i que va acabar amb el meu naixement, un drac de cartó pedra.

En el meu somni, la història és diferent, el gran cocodril va existir quan el Gran Penedès era part del Mediterrani, un dels seus ous, va quedar enterrat durant molts anys. El mar es va retirar i l'ou continuava incubant-se. Fins que un canvi climàtic, un augment de temperatura en la terra, va possibilitar el meu naixement, el d'un ésser genèticament diferent, escames de cocodril, cos i ales de drac i el més extraordinari, amb tres caps.

A partir del meu naixement, el somni difereix al final, un de tràgic, que no desitjo. El poble assabentat de la meua presència i atemorit davant el desconegut, demana ajut a les autoritats perquè els deslliuri de l'estranya bèstia de tres caps. En defensa de la meua vida i llibertats, després d'una persistent persecució, acabo abatut a trets. L'altre, és de color rosa amb final feliç. Continua quan un veí, amant de la natura i els animals, em descobreix un dia d'hivern, quan tots dos buscàvem l'escalfor del sol. Aquest ribetà al veure'm tan eixerit, divertit i jugarer amb els meus tres caps, malgrat la sorpresa, no va sentir cap temor,

apropant-se a poc a poc jo li abaixava els caps i ell els acarona. Amb ell m'apropà al poble, on encara en soc veí. La gent al veure'm deambular pel poble, primer amb precaució, després amb estimació, acceptaren la meua presència.

Ara soc un ribetà de pro, passejo pels indrets del poble, jugo amb els més petits quan no tenen escola, i soc la mascota i animador de tots els clubs esportius locals i si tinc una estona lliure, descanso en els bancs del si-no-fos, junt amb els jubilats que prenen el sol. Tampoc falto a cap cercavila, sempre obrint pas amb el fum i el foc de las meves narius. Els vespres d'estiu, em retiro tard, sempre trobo algú amb qui parlar, sobretot si arriben perjudicats de Sitges, dormo en qualsevol forat. Quant a les nits d'hivern, busco aixopluc en un lloc que no m'és estrany, l'ermita de Sant Pau, allà el drac de cartó pedra, ja s'hi va passar uns quants anys, quan vaig ser desnonat per reformes, dels baixos de l'Ajuntament.

Els matins, abans de baixar al poble, acostumo a mantenir intenses baralles filosòfiques, amb el seu ocupa habitual. Li retrec que els de la seva corda prengueren la meua figura i la del diable per fer-ne encarnació del mal, li raono que en altres cultures la víbria i el drac són guardians i defensors d'antics tresors culturals i els diables éssers entremaliats que habiten al bosc. Davant les meves raons, ell contraposa les seves vivències, de la fe que va rebre del cel al caure del cavall, quan perseguia els cristians. Malgrat les nostres diferències, em trobo bé al seu costat, l'únic que em molesta és quan enceta un ciri, no puc, començo a esternudar, el fum se'm posa al nas.

Amb qui tinc una relació especial és amb el veí, amb el qual vaig arribar al poble, ens passem hores mirant les fotos de les Bèsties Festives que omplen el territori. El meu bon

amic en té més de vuit-centes retratades, per assolir-les, ha recorregut tot Catalunya, carregat amb la càmera. Que bonics són els somnis, quan els pot triar, però com deia un humà, un escriptor castellà, els somnis, somnis són.

Amb la certesa de la meua realitat, un humil rellogat, sols voldria demanar a les Il·lustríssimes Autoritats, un regal per al meu cinquantè aniversari, un regal barat, poder compartir l'humil cau, amb el Nou Drac de les Rates, si no té un lloc destinat dins de les nostres cercaviles, al menys oferir-li un lloc perquè els ribetans pugin saber com era el Vell Drac del 1916.

El drac d'ahir i el d'avui

El que he explicat és part de les vivències de cinquanta anys, de somnis que no seran realitat, una història plena d'ombres, con les de qualsevol ésser o entitat, l'única diferència és que al ser de cartó pedra totes les clarors han estat escrites gràcies als humans. Els meus primers portadors, uns simples assalariats, els altruistes components de totes les posteriors colles, a tots ells Gràcies.

*Autora de la portada: Nuria Fortuny
@nuriafortunyart*

Dracs anteriors al 1972

*Drac de Vilafranca
Primera referència 1600*

*Drac Bisbal de l'Empordà
Principis segle XVII*

Drac de Solsona 1691

Drac de Lleida 1907. Actual 1957

Drac de Sitges 1922

Drac del Barri del Carme. Olot 1929

Drac Vilanova i la Geltrú. Primera referència 1779. Recuperat 1948

Drac Sant Quinti de Mediona 1955

*Drac del barri de la Condomina
Cardona 1969 (Autor: Ramón Saumell)*

Ajuntament
Sant Pere de Ribes